

túc cho nhau. Tuy nhiên m i l n do đi u ki n kinh t ph i chuy n đ i “chính tr ” t ph ng th c này sang ph ng th c khác b i quy t đ nh c a dân qua b u c thì phe m t quy n chính tr th ng có khuynh h ng đ i kháng đ k m hãm phe th ng th không đi quá đà trong các chính sách m i, đ ng th i chu n b th chính tr cho khuynh h ng c a mình.

Và khi s chuy n đ i chính tr là k t qu c a m t tình tr ng kh ng ho ng xã h i và kinh t thì ph n ng đ i kháng càng m nh m . Và đi u này gi i thích s ph n kháng đ y m u s c đ ng phái c a đ ng C ng Hòa đ i v i lu t kích thích kinh t 787 t v a đ c t ng th ng Obama ký ban hành ngày 17/2/2009. Các lý l ph n kháng (nh quá nhi u ch ng trình chi tiêu, quá nhi u ch ng trình tr c p, ch ng trình phi lý nh giúp nh ng ng i m t nhà do h thi u trách nhi m khi vay ti n mua nhà bi t r ng mình không có kh năng tr ...) đ u h u lý trên m t lý thuy t nh ng không h u lý trên m t th c t . Khi con b nh đang h i th p t nh t sinh ph ng thu c c n n ng v ch a tr bi n ch ng h n là n ng v ch a tr nguyên nhân có tính dài h n. Và đó là b n ch t và n i dung c a lu t kích thích kinh t 787 t m kim.

Trong 8 năm c m quy n t ng th ng George W. Bush áp đ ng đ ng l i kinh t thu n t b n đ t n ng trên hai nguyên t c làm kim ch nam t th i t ng th ng Reagan là (1) giúp đ cho các đ i công ty phát tri n làm ăn, tin r ng ng i nghèo s đ c h ng phúc l i theo (trickle -down economics) và (2) gi m thu - nh t là gi m thu cho nh ng ng i giàu có, nh ng tay t b n - đ các nhà t b n có thêm ti n đ u t làm cho n n kinh t chuy n v n mang l i phúc l i cho xã h i (supply-side economics).

Tuy nhiên chính ph C ng Hòa đã t o ra m t khung c nh sinh ho t kinh t thi u ki m soát đ a đ n quá đáng và l i đ ng. Gi i t b n (t ng tr ng là Wall Street và Main Street - Th tr ng Ch ng khoán và Ngân hàng) đ c t do do s phá b các khâu ki m soát (regulations) tr nên làm ăn thi u nguyên t c. Ngân hàng Trung ng gi m lãi xu t quá th p và quá lâu, các dân bi u ki m phi u b ng cách khuy n khích m i ng i mua nhà dù không đ đi u ki n và làm ng tr c m i đ u hi u b t n đã đ a đ n cu c kh ng ho ng kinh t bùng n vào tháng 9/2008. Sau g n 6 tháng (9/2008 - 2/2009) các c s tài chánh l n và các ngân hàng k ch xù tr c t c a kinh t qu c gia hoàn toàn s p đ và m i nh t là s lung lay c a hai đ i ngân hàng còn s ng sót là Bank of America và City Bank. Đây là cu c kh ng ho ng kinh t l n nh t và tr m tr ng nh t k t cu c đ i kh ng ho ng năm 1929.

Và đã có kh ng ho ng kinh t thì chính ph ph i can thi p.

Đó là đi u t ng x y ra nh m t nguyên t c, m c dù m i l n x y ra đ u có cu c tranh cãi gi a các chính tr gia và các nhà kinh t v m c đ và s h u hi u c a ph ng pháp ch a tr .

Trong cu c đ i kh ng ho ng năm 1929 t ng th ng Franklin D. Roosevelt đã thành l p T ng C c T m Vi c Làm (Work Projects Administration - WPA) t o ra 8 tri u công ăn vi c làm, thành l p ch ng trình An sinh Xã h i (Social Security) cho ng i ngh h u và ng i già cũng nh các c ch b o v và ki m soát nh FDIC (Federal Deposit Insurance Commission) và SEC (Securities & Exchange Commission) . Trong cu c kh ng ho ng tháng 9/2008 t ng th ng Bush cũng đã kh n c p qu c h u hóa hai đ i công ty cho vay ti n (chính y u đ mua nhà) s t nghi p Fannie Mae và Freddie Mac và v i vàng thông qua lu t cho phép B Tài chánh tiêu 700 t m kim c u nguy các c s tài chánh nòng c t c a n n kinh t qu c gia đang trên đà s p đ . Và sau khi t ng th ng Obama nh m ch c, công vi c đ u tiên c a ông là thúc đ y qu c h i, và ch a đ y m t tháng đã ký ban hành ngân sách kích thích kinh t (stimulus package) 787 t m kim g m g n 25% gi m thu theo yêu sách c a đ ng C ng Hòa, và còn l i cho các ch ng trình t o công ăn vi c làm ngay tr c m t và xây đ ng căn b n h t ng cho s phát tri n b n v ng nh s a ch a đ ng sá, c u c ng, tr ng h c, h th ng đi n toán đa đ n (broadband), ch ng trình t túc năng l ng ...

Các nhà kinh tế b n cũng như m t s dân bi u ngh sĩ đ ng C ng Hòa cho r ng ngân sách 787 kích thích kinh tế c a t ng th ng Obama không giúp đ t căn b n cho s phát tri n dài lâu như s gi m thu cho gi i t b n và khuy n khích giúp đ các đ i công ty. Họ quên r ng các chính sách trên đã đ c thi hành trong 8 năm c a Bush và vì quá tin vào s nhi m m u c a thuy t supply-side và trickle-down quên c nhi m v ki m soát đã đ a đ n tình tr ng nguy ng p hôm nay.

Ng i ta phê bình đ ng Dân Ch và ông Obama đang áp đ ng nguyên t c xã h i ch nghĩa c a Âu châu, h u qu s làm cho Hoa K trở nên nghèo khó thi u th n như t i Âu châu. S phê bình này có giá tr ch Hoa K là m t n c t b n và n n kinh tế t b n cung c u c a nó đã giúp n c M thành c ng qu c kinh tế th gi i. Nhưng s phê bình không có giá tr ch là n u không t m th i Âu châu hóa n n kinh tế Hoa K thì tr n bão táp kinh tế 2008 này có th s làm tê li t qu c gia. Các n c Âu châu không ph i b ng nhiên có m t ch đ kinh tế t b n đ m m u s c xã h i như hi n nay, trong đó s giúp đ ng i y kém trong xã h i cũng c n thi t như s phát tri n kinh tế. Là m t t c đ a già và cũ (Old Europe - theo i c a c u b tr ng qu c phòng Donald Rumsfeld) Âu châu đã tr i qua m i th thách, và có th h đang ch n cái gi i pháp mà h cho là t i h o.

Ch ng trình kích thích kinh tế t ng th ng Obama v a ký ban hành s làm ch m i đà suy thoái kinh tế hi n nay, đó là đ i u không c n bàn cãi. Đ i u c n bàn cãi là nó có giúp cho n n kinh tế ph c h i hoàn toàn hay không, và m t câu h i then ch t khác là h l y thâm th ng ngân sách (đ có ti n kích thích kinh tế) là m t gánh n ng con cháu chúng ta có kham n i hay không. V trí c a Hoa K trên th gi i sau cu c kh ng ho ng này hoàn toàn l thu c vào đáp s c a hai câu h i trên.

Nhìn r ng ra, hình nh chính tr và kinh tế th gi i bi n chuy n qua l i gi a hai quan ni m phát tri n kinh tế và an sinh xã h i. Khi tình tr ng phát tri n kinh tế g p tr ng i như suy thoái kinh tế đe đ a an sinh xã h i thì các bi n pháp mang l i an sinh xã h i tr thành u tiên. Khi các bi n pháp quá chú tr ng v an sinh xã h i làm cho kinh tế b ng ng tr thì đó là lúc gi m s can thi p c a chính ph đ n n kinh tế đ c t do.

Khi nh ng ng i l p qu c Hoa K hình thành trên căn b n m t ch đ l ng đ ng, m t bên C ng Hòa ch tr ng phát tri n là chính (dân sinh s đ c ph c v do thành qu c a k t qu kinh tế), m t bên Dân Ch chú tr ng đ n dân sinh (phát tri n là m t quan tâm nh ng u tiên sau dân sinh) b o đ m b i m t Hi n pháp đa đ ng h đã th y s v n hành này c a xã h i mà m i ch đ chính tr đ u ph i tuân theo như m t quy lu t. Cho nên s tranh cãi gi a C ng Hòa và Dân Ch t i Hoa K không là m t v n đ. Đó là m t sinh ho t dân ch đ làm cho Hoa K luôn là m t qu c gia hùng m nh trong khi nhân dân đ c b o đ m m t đ i s ng t do, phóng khoáng và đ y đ .

Thuy t Mác xít do Karl Marx và Angel ch tr ng trên b n ch t là m t n l c gi i quy t b t công xã h i do cu c cách m ng k ngh t i Anh qu c (cu i th k 18 kéo dài sang đ u th k 19) mang l i nh môi tr ng b h y ho i, đ i s ng kinh tế chênh l ch, thành ph n th thuy n b b óc l t... Nhưng lý thuy t c i t o xã h i c a Marx ch tr ng tiêu di t t h u và th tr ng đã đi quá đ , ch ch h ng, và đã cung c p m t căn b n lý thuy t cho nh ng tay đ u c chính tr thi t l p nh ng ch đ đ c tài. Ch đ đ c tài Mác xít t i Liên bang Xô vi t (trong đó chính ph n m toàn b sinh ho t kinh tế) đã tàn t cùng v i các n c Đông Âu, và các ch đ c ng s n t i Trung qu c, và Vi t Nam cũng trên con đ ng tàn t nh ng ch cho kinh tế th tr ng.

T i Vi t Nam chính quy n c ng s n t năm 1986 đã t m t b ch đ kinh tế t p trung tr quy n quy t đ nh kinh tế cho nông dân và các th ng gia nh ng v n kéo dài cái đuôi “xã h i ch nghĩa” trong m t n n kinh tế m nh danh là “kinh tế th tr ng theo đ nh h ng xã h i ch

nghĩa”. Lý thuy t “đnh h ng” này không có gì sai trái n u nó đ c dùng nh m t ph ng th c đ tránh nh ng thái quá c a kinh t th tr ng nh s phân nhi m “C ng Hòa, Dân Ch ” t i Hoa K . R t ti c t i Vi t Nam nó là m t công th c đ b o v đ ng c m quy n. Đ ng n m các sinh ho t qu c doanh nói là đ b o v xã h i nh ng th c ch t là đ b o v quy n l i c a đ ng. T i Trung qu c có m t bi n chuy n đáng quan tâm do ông Cheng Li nêu ra trong bài vi t nhan đ “China's Team of Rivals” đăng trong t p chí Foreign Policy s Tháng Ba/Tháng T 2009. Theo ông Cheng Li, H C m Đào, T ng bí th đ ng C ng s n Trung qu c đã có m t quy t đnh đ c đáo trong Đ i h i đ ng th 17 (10/2007) là c t nh c hai y viên Trung ng đ ng tr tu i vào y ban Th ng tr c c a B chính tr là hai ông T p C m Bnh (Xi Jinping) và Lý Kh c C ng (Li Keqiang) đ chu n b cho m t trong hai tr thành T ng bí th đ ng vào đ i h i đ ng th 18 năm 2012.

Hai nhn v t này có khuynh h ng và đ ng l i chính tr khác nhau. Ông T p C m Bnh thu c nhóm có khuynh h ng c i m ch tr ng kinh t th tr ng, khuyn khích kinh t nhn (g i là nhóm Con Dòng - Elitism) (1) trong khi ông Lý Kh c C ng thu c nhóm có khuynh h ng chăm lo các v n đ xã h i và s n đnh c a đ i s ng nông thôn là chính (g i là nhóm Dân Túy - Populist). Hnh nh ông H C m Đào có ý chu n b hai khuynh h ng đ i ch i nhau trong đ ng nh m t c ch đ i u ch nh nh ng thái quá c a s nh m m t phát tri n b t ch p h u qu hay s can thi p quá sâu đ m c a n n kinh t xã h i tàn đ c a n n kinh t Mác Xít. Có th đ ng C ng s n Trung qu c đã c m nh n đ c r ng đ ng không th gi tính chính th ng và t n t i n u ti p t c đ ng l i kinh t đ a vào xu t c ng là chính nh hi n nay và đàn áp m i ti ng nói đ i l p c a nhn dân. V i công th c m i đ ng C ng s n Trung qu c chu n b cho đ i l p lên ti ng qua khuynh h ng Lý Kh c C ng (ho c ng c l i qua khuynh h ng T p C m Bnh n u khuynh h ng Lý Kh c C ng c m quy n). Mèo tr ng mèo đen đ u có ích n u duy trì đ c s chính th ng c a đ ng. Và vào đ i h i th 18 tùy theo đ ng C ng s n Trung qu c ch n đ ng l i u tiên phát tri n hay u tiên chăm lo dân sinh n đnh xã h i mà ông T p C m Bnh hay Lý Kh c C ng s đ c b u vào ch c v T ng bí th .

N u qu th t đây là thâm ý chính tr c a đ ng C ng s n Trung qu c thì chuy n bi n này s t o ra t i Trung qu c m t khung c nh chính tr không khác gì C ng Hòa và Dân Ch t i Hoa K . Âu, Á, TĐ Bn ch nghĩa và Xã H i ch nghĩa g p nhau đây. Và cu i cùng công th c xã h i Âu châu, m t xã h i có t do dân ch , có m t n n chính tr đa đ ng và m t ch đ xã h i trong đó ng i không may m n và ít kh năng v n có th s ng ch không b chôn vùi đ i l p g ch n ng n c a các đ i ngân hàng và c a các đ i công ty s là cái xã h i mà Hoa K và Trung qu c v n kh i đ u t nh ng xu t phát hoàn toàn đ i ngh ch v i nhau s cùng đi đ n.

Trn Bnh Nam

Feb. 27, 2009

binhnham@sbcglobal.net

www.tranbinhnham.com

(1) Có n i đ ch là nhóm “b o hoàng” hay nhóm “v ng t ”